

ศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือ
นักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
พิษณุโลก เขต 1

A Study of the Problems and the Development of School
Children Counseling in Small Schools under the
Phitsanulok Primary Education Service Area Office 1

รัญธิญา ไสยราช^{1*} และ ฉลอง ชาตรุประชีวิน²

Runthiya Saiyaraj^{1*} and Chalong Chatrurachewin²

^{1*}คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

²รองศาสตราจารย์ ที่ปรึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

*E-mail : jeab1984runthiya@gmail.com

Received: July 31, 2018; Revised: January 5, 2019; Accepted: January 14, 2019

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 1 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 1 การวิจัยมี 2 ขั้นตอนดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 1 กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 31 คน และครูที่ปรึกษา จำนวน 173 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 204 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 1 โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์และวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา ผลการวิจัย พบว่า 1) ปัญหาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีปัญหาในระดับปานกลางทุกด้าน 2) แนวทางพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย รายการพัฒนา จำนวน 77 รายการ ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 15 แนวทาง ด้านการคัดกรองนักเรียน 19 แนวทาง ด้านการส่งเสริมและพัฒนาเด็กนักเรียน 16 แนวทาง ด้านการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไขปัญหา 12 แนวทาง ด้านการส่งต่อนักเรียน 15 แนวทาง

คำสำคัญ : ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

Abstract

The objectives of this study were to 1) The problems of school counseling in a small schools under the Phitsanulok primary education service area office 1 2) To find the guidelines to develop the system of children counseling in a small schools under the Phitsanulok primary education service area office 1. There were 2 steps of research methodology 1. The first step of research

methodology was to study the problems of school counseling in a small schools under the Phitsanulok primary education service area office 1. The samples were 31 directors and 173 teachers. They were overall 204 people. The tool used for collecting the data was questionnaire. The descriptive statistics used to analyze the data were percentage, mean, standard deviation. The second step of research methodology was to find the guidelines to develop the system of children counseling in a small schools under the Phitsanulok primary education service area office 1. The tool was an interviewing form and the data were analyzed by the content analysis. The samples consisted of 7 experts selected by purposive random sampling. The results of this research were as follow : 1. The level of problems of school counseling in a small schools under the Phitsanulok primary education service area office 1 was at the moderate level. Considering in each item found that all items were moderate level. 2. Guidelines to develop the system of school counseling in a small schools under the Phitsanulok primary education service area office 1 consisted of 77 operative items: 15 items of knowing individual students, 19 items of filtering students, 16 items of supporting students, 12 items of prevention, helping and solution and 15 items of transferring students..

Keywords : Children Counseling, Small School, Phitsanulok Primary Educational Service Area Office 1

บทนำ

สังคมโลกเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในช่วงเวลาย้อนหลัง 10 ปีถึงปัจจุบัน วิถีชีวิตผู้คนปรับเปลี่ยนตามอย่างมาก กระบวนการเรียนรู้ของคนในศตวรรษที่ 21 เกิดการเปลี่ยนแปลง (21st Century Skills and a Model for Change) และทักษะของคนในศตวรรษที่ 21 คือ การเรียนรู้ตลอดชีวิตประกอบไปด้วย การเรียนรู้ 3R x 7C (Lydotta et al., 2012, p. 18-25) เพื่อให้เยาวชนคนไทยพร้อมที่จะเป็นพลเมืองโลก จำเป็นอย่างยิ่งที่จะพัฒนาสภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง และเทคโนโลยีของประเทศ ให้ทัดเทียมกับนานาประเทศ

สถานการณ์เศรษฐกิจในช่วงผ่านมา ประเทศไทยประสบความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจประชาชนในประเทศไทยมีรายได้สูงขึ้น วัฒนธรรมตะวันตกได้เข้ามาครอบงำวิถีชีวิต ประเทศไทยต้องนำเข้าสินค้าต่างประเทศเพิ่มขึ้นตลอดทำให้ขาดดุลการค้า ประชาชนมีหนี้สิน นำมาซึ่งปัญหาสังคมอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542, น. 12-13)

หลักการสำคัญของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ยึดหลักที่สอดคล้องกับอุดมการณ์ คือ หลักการพัฒนาผู้เรียนอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ จิตใจสังคม ความรู้ และคุณธรรม (สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554, น. 3)

เด็กและเยาวชนในยุคปัจจุบันจำนวนมากที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาและสภาพแวดล้อมที่ไม่สร้างสรรค์ในสังคม ส่วนหนึ่งมักมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559, น. 2-4)

จากรายงานผลการติดตามและประเมินผลการบริหารและการจัดการของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาตามมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (พ.ศ. 2557) ปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 พบว่า แต่ละตัวบ่งชี้ที่ได้คะแนนผลการประเมินอยู่ในระดับดี และดีเยี่ยม แต่ยังมีตัวบ่งชี้ของมาตรฐานที่ 3 ผลการบริหารและการจัดการศึกษา คือตัวบ่งชี้ที่ 3 ผู้เรียนทุกระดับการศึกษา มีคุณภาพตามหลักสูตร มีผลการประเมินคะแนนในระดับ 5.00 หมายถึงปรับปรุง ตัวบ่งชี้ที่ 7 ประชากรวัยเรียนได้รับสิทธิและโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เท่าเทียมกันและส่งเสริมการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น คะแนนที่ได้รับ 5.00 หมายถึงปรับปรุง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 สำนักงานคณะกรรมการ

การศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2560, น. 26) เนื่องจากภาระงานด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน นั้นเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนผู้เรียนให้เป็น บุคคลที่ดี เก่ง มีความสุข มีคุณภาพตามหลักสูตร เป็นผู้ที่ใฝ่รู้ใฝ่เรียน ตลอดชีวิต ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังนั้นงานด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ขนาดเล็กเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนมาตรฐานและตัวบ่งชี้ของเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ให้มีคุณภาพและสูงขึ้นต่อไป

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษา ปัญหาและแนวทางการพัฒนางานด้านระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 1 เพื่อให้ บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง สามารถนำข้อมูลไปใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา และพัฒนางานด้านระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 1
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 1

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารสำคัญ ที่เกี่ยวข้องกับงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และแนวทางการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยประกอบด้วยเนื้อหาสาระสำคัญตามลำดับดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1.1 ความหมายของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน กระทรวงศึกษาธิการ (2559, 10) ได้ให้ความหมาย ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนว่าเป็นกระบวนการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน โดยการมีส่วนร่วมของบุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายใน และนอกสถานศึกษา นิรันดร์ จุลทรัพย์ (2558, 347) ได้กล่าวว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการ ดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอนพร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน บุคลากรที่ เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ กระบวนการ ทำงานของบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนักเรียนทุก ๆ ด้าน ด้วยขั้นตอนที่ชัดเจน มีวิธีการเครื่องมือที่มีมาตรฐาน มีหลักฐานการดำเนินงาน ที่สามารถตรวจสอบได้ เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นคนดี คนเก่ง และปรับตัวอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

1.2 วัตถุประสงค์ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน กระทรวงศึกษาธิการ (2559, 10) ได้กล่าวถึง วัตถุประสงค์ของงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ ดังนี้ 1) เพื่อให้การดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นไปอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ 2) เพื่อให้โรงเรียน กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรและ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการทำงานร่วมกัน โดยผ่านกระบวนการที่ชัดเจน มีร่องรอยหลักฐานการปฏิบัติงาน สามารถ ตรวจสอบและประเมินผลได้ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2547, น. 5) ได้กล่าวถึง วัตถุประสงค์ของงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ ดังนี้ 1) เพื่อให้โรงเรียนมีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีกระบวนการ วิธีการและเครื่องมือที่มีคุณภาพ และ มีมาตรฐานสามารถตรวจสอบได้ 2) เพื่อส่งเสริมให้ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา บุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงาน และองค์กรภายนอกมีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 3) เพื่อให้นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน และส่งเสริมพัฒนาเต็มศักยภาพ เป็นคนที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา จึงกล่าว ได้ว่า วัตถุประสงค์ของงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีดังนี้ 1) เพื่อให้การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือ

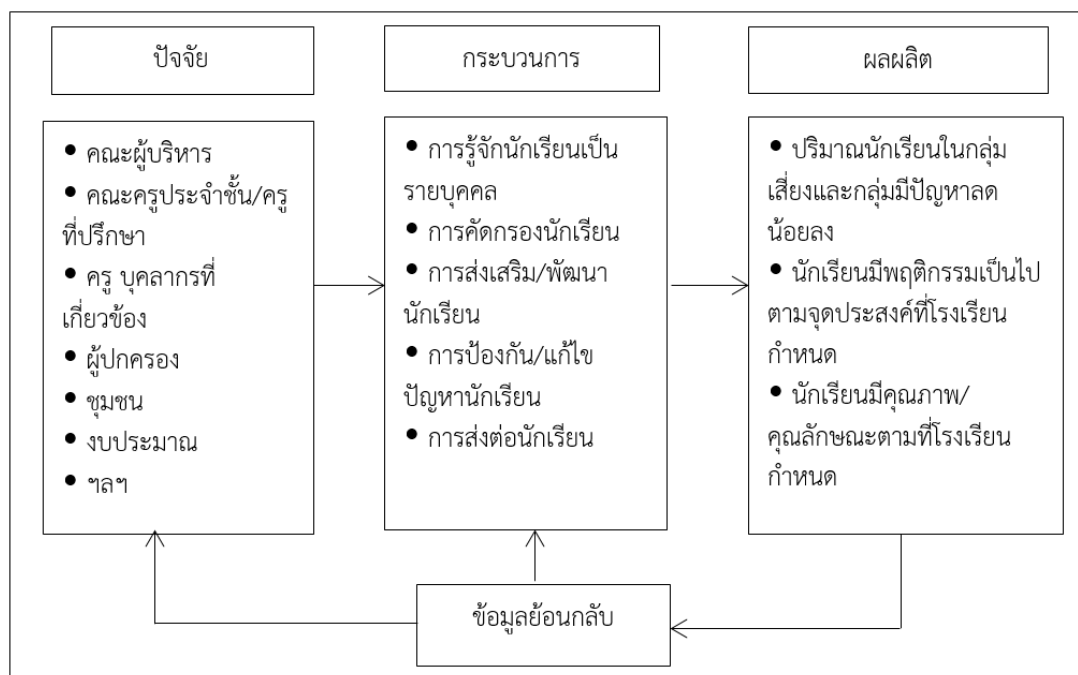
นักเรียนดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และบรรลุเป้าหมาย 2) เพื่อให้สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย การทำงานร่วมกัน โดยผ่านกระบวนการทำงานที่ชัดเจนมีร่องรอย มีหลักฐานการปฏิบัติงานสามารถตรวจสอบและประเมินผลได้

1.3 กระบวนการของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน กระทรวงศึกษาธิการ (2559, น. 14-20) ได้กล่าวไว้ว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน การดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ ดังนี้ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน และ 5) การส่งต่อนักเรียน

1.4 บทบาทหน้าที่ของผู้รับผิดชอบดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน กระทรวงศึกษาธิการ (2559, น. 22-29) กล่าวถึง บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 1. คณะกรรมการอำนวยการ (ทีมนำ) ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน เป็นประธานกรรมการ มีกรรมการตามตำแหน่งต่าง ๆ คณะกรรมการอำนวยการ (ทีมนำ) มีบทบาทหน้าที่ ดังต่อไปนี้ 1.1) ส่งเสริมสนับสนุนการขับเคลื่อน 1.2) สร้างขวัญกำลังใจ และพัฒนาบุคลากร 1.3) เป็นผู้นำในการพัฒนากิจการภารกิจการกิจโดยรวมของสถานศึกษา 1.4) ประสานสัมพันธ์และสร้างความเข้มแข็งให้ทีม 1.5) นิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล 2. คณะกรรมการประสานงาน (ทีมประสาน) ประกอบด้วย รองผู้อำนวยการที่ผู้บริหารมอบหมาย เป็นประธานกรรมการ มีกรรมการตามตำแหน่งและหน้าที่ต่าง ๆ (ทีมประสาน) มีบทบาทหน้าที่ดังต่อไปนี้ 2.1) ปฏิบัติงานในฐานะบุคลากรหลักในการดำเนินงาน 2.2) ประสานงานระหว่างคณะกรรมการอำนวยการ (ทีมนำ) และคณะกรรมการดำเนินงาน (ทีมทำ) และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง 2.3) จัดทำเครื่องมือสื่ออุปกรณ์ที่จำเป็น 2.4) จัดการประชุมคณะกรรมการทุกฝ่ายอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ 2.5) สรุปรายงานผลการดำเนินงาน 3. คณะกรรมการดำเนินงาน (ทีมทำ) ประกอบด้วย หัวหน้าระดับชั้น เป็นประธานกรรมการ มีกรรมการตามตำแหน่งหน้าที่ต่างๆ ได้แก่ รองหัวหน้าระดับครูที่ปรึกษา ครูผู้สอน และครูแนะแนว เป็นกรรมการและเลขานุการคณะกรรมการดำเนินงาน (ทีมทำ) มีบทบาทหน้าที่ ดังต่อไปนี้ 3.1) ประสานงานเกี่ยวกับผู้เกี่ยวข้อง 3.2) บันทึกหลักฐานการปฏิบัติงาน 3.3) ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของครูที่ปรึกษาและนักเรียน 3.4) ประชุมคณะกรรมการ 3.5) ดำเนินการดูแลให้ความช่วยเหลือนักเรียนตามขั้นตอน

บทบาทหน้าที่ของบุคลากรในคณะกรรมการดำเนินงาน (ทีมทำ) 1. หัวหน้าระดับ/รองหัวหน้าระดับ 1.1) ติดตาม กำกับ การดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษา 1.2) ประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 1.3) จัดประชุมครูในระดับเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 1.4) จัดประชุมกลุ่มเพื่อปรึกษาปัญหารายกรณี (Case Conference) 1.5) บันทึกหลักฐานการปฏิบัติงานและจัดทำรายงานการประเมินผลระดับ ส่งผู้บริหารโดยผ่านทีมประสาน 2. ครูที่ปรึกษา/ครูประจำชั้น 2.1) ดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวทางที่กำหนดดังนี้ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลจัดทำข้อมูลให้เป็นระบบและเป็นปัจจุบัน การคัดกรองนักเรียนวิเคราะห์ข้อมูล จำแนกจัดกลุ่มนักเรียน 2.2) พัฒนาตนเองด้านองค์ความรู้ทางจิตวิทยาการแนะแนวและการให้คำปรึกษา 2.3) ร่วมประชุมกลุ่มปรึกษาปัญหารายกรณี 2.4) บันทึกหลักฐานการปฏิบัติงานและประเมินผลรายงานส่งหัวหน้าระดับ 3. ครูแนะแนว นิเทศ (Supervising) สนับสนุนและเป็นแกนหลักแก่ครูที่ปรึกษาและผู้เกี่ยวข้องทุกคนทุกคนในการให้ความรู้ เทคนิค วิธีการ และกระบวนการตามหลักจิตวิทยา อัสรา เอ็บสุลลิรี (2557, น. 230) ได้ให้กล่าวว่า การแนะแนวเป็นกระบวนการสำคัญควบคู่ไปกับการจัดการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนเติบโตเต็มศักยภาพ รู้จักตนเอง เข้าใจสิ่งแวดล้อมอย่างแท้จริง

1.5 การพัฒนาความเข้มแข็งให้แก่ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จัดทำขึ้นตามแนวคิดการบริหารเชิงระบบที่มีโครงสร้างสำคัญ 3 องค์ประกอบคือปัจจัย (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Output) โดยแต่ละองค์ประกอบมีรายละเอียดและมีปฏิสัมพันธ์กัน สามารถให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อปรับปรุงและพัฒนากระบวนการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังแผนภูมิต่อไปนี้

ภาพที่ 1 แผนภูมิแสดงระบบและโครงสร้างของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

(ที่มา : กระทรวงศึกษาธิการ, 2559, น. 34-35)

1.6 แนวทางการพัฒนาและขับเคลื่อนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2551, น. 9-12) ไม่มีในอ้างอิง ได้กล่าวไว้ดังนี้ โรงเรียนสตรีศรีสุริโยทัยมีแนวความคิดในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพและศักยภาพนักเรียนแบบมีส่วนร่วม ประสานความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องของทุกภาคส่วนระหว่างโรงเรียน บ้าน และองค์กร หน่วยงานต่าง ๆ

2. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา

2.1 ความหมายของการบริหาร ตูลา มหาสุธานนท์ (2547, น. 184) ได้ให้ความหมายว่า การบริหาร คือ การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์การ วิทยา ด้านธำรงกุล (2546, น. 29) ได้อธิบายว่า การบริหารหมายถึง กระบวนการของการวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การนำและการบังคับบัญชา (Leading) และการควบคุม (Controlling) ทรัพยากรต่าง ๆ ขององค์การ เพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ สามารถสรุปได้ว่า การบริหาร คือ กระบวนการดำเนินงานของผู้บริหารและบุคลากรในองค์กร แปรสภาพปัจจัยนำเข้า หรือทรัพยากรขององค์การ สู่ผลผลิต ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีประสิทธิผล บรรลุวัตถุประสงค์ และเกิดประโยชน์สูงสุด

2.2 ขอบข่ายการบริหาร มาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (อ้างอิงใน จันทธานี สงวนนาม, 2553, น. 145) ได้กล่าวถึงขอบข่ายการบริหารงานสถานศึกษาไว้ว่า ได้กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา โดยขอบข่ายของงานบริหารสถานศึกษา ภายหลังการปฏิรูปการศึกษาจึงมี 4 ด้าน คือ 1) งานด้านวิชาการ 2) งานด้านงบประมาณ 3) งานด้านการบริหารงานบุคคล 4) งานด้านการบริหารงานทั่วไป รุ่ง แก้วแดง (2546, น. 58-64) ไม่มีในอ้างอิง ได้กล่าวว่า 1) การบริหารด้านวิชาการ คือความรับผิดชอบด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน กระทรวงกำหนดหลักสูตรส่วนกลาง และให้สถานศึกษาได้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเอง เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการออกแบบหลักสูตร 2) การบริหารงบประมาณเพื่อการศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุด สถานศึกษาสามารถตัดสินใจใช้เงินเพื่อประโยชน์ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) การบริหารงานบุคคล เป็นการสรรหา การคัดเลือก การพัฒนา การให้ค่าตอบแทน ด้านบุคลากร 4) การบริหารงานทั่วไป เป็นการให้ความสำคัญกับการจัดทำ นโยบาย แผน และระบบข้อมูลสำหรับการดำเนินงาน อย่างมีประสิทธิภาพ มีระบบข้อมูลที่ทันสมัยสำหรับสนับสนุนงานวิชาการ มีความคล่องตัว

2.3 กระบวนการบริหาร การบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนนั้น จัดเป็นภาระกลุ่มงานหลักในโครงสร้างการบริหารโรงเรียนในส่วนของการพัฒนาผู้เรียน ดังนั้นกระบวนการบริหารโรงเรียน จึงเป็นปัจจัยสนับสนุนการดำเนินงานด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุเป้าหมาย ประเวศน์ มหารัตน์สกุล (2549, น. 71-72) ได้ให้ความหมายว่า กระบวนการบริหารคือ แนวคิดระบบการบริหารจะประกอบด้วยปัจจัยป้อนเข้า (Inputs) กระบวนการ (Process) และปัจจัยป้อนออก (Outputs) ซึ่งกระบวนการพิจารณาอย่างง่าย ๆ คือ การเอาขั้นตอนของกิจกรรมงานมาร้อยเรียงกันเป็นกระบวนการซึ่งการจัดการกระบวนการเป็นเรื่องของความสามารถ (Capability) สมยศ นาวิกาน (2546, น. 25-26) ได้ให้ความหมายว่า กระบวนการบริหารคือ การวางแผน การจัดการองค์การ การสั่งการ และการนิเทศ ควบคุม กำกับ ติดตาม เกี่ยวพันกัน โดยมีจุดมุ่งหมายคือการบรรลุเป้าหมายขององค์การ 1) การวางแผน (Planning) 2) การจัดการองค์การ (Organizing) 3) การสั่งการหรือการชักนำ (Directing/Leading) 4) การควบคุม (Controlling) ดังนั้นสรุปได้ว่า กระบวนการบริหาร คือ การวางแผนงานร่วมกัน มีการกำหนดวิธีการเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ชัดเจน มีการจัดองค์การด้วยการจัดสรรและจัดระเบียบงานคนอย่างเหมาะสม และจัดการทรัพยากรในองค์กรได้อย่างคุ้มค่า ด้วยการนำและการบังคับบัญชาของผู้มีอำนาจ ผลักดันและจูงใจให้บุคลากรในองค์กรทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมาย

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิจิต รุ่งศรีทอง (2545) ได้ศึกษาค้นคว้าเรื่องการศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารและการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาต่าง ๆ โดยภาพรวมมีปัญหายอยู่ในระดับปานกลาง ลัดดาวัลย์ เพชรจันทร์ (2559) ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูโรงเรียนบ้านปลวกแดงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 พบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาเด็กนักเรียน ปิยะนุช นารอง (2554) ได้ศึกษาค้นคว้าเรื่องการศึกษาปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์อำนวยการเครือข่ายภูพานทองสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สกลนคร เขต 1 โดยรวมมีปัญหายอยู่ในระดับปานกลาง

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 1 ตามทัศนะของครูที่ปรึกษา และผู้บริหาร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กในปีการศึกษา 2560 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 จำนวน 69 คน และครูที่ปรึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 364 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 433 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ได้แก่ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กในปีการศึกษา 2560 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 จำนวน 31 คน และครูที่ปรึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 173 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 204 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตอนที่ 1 เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) และแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) โดยผู้ศึกษาค้นคว้าได้กำหนดและสร้างแบบสอบถามการศึกษาปัญหาและแนวทางในการพัฒนางานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 1 จำนวน 1 ฉบับ และแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ 1.1) ถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน

5 ข้อ 1.2) แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางในการพัฒนางานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 1 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ ใน 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) ด้านการคัดกรองนักเรียน 3) ด้านการส่งเสริมพัฒนานักเรียน 4) ด้านการป้องกันและแก้ไข้ปัญหา 5) ด้านการส่งต่อนักเรียน

2. ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตอนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์ (Interview) ที่ครอบคลุมแนวทางในการพัฒนางานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ด้าน ในแต่ละด้านนำมาสร้างแบบสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยได้กำหนดและสร้างแบบสัมภาษณ์ และให้ผู้ให้ข้อมูล แสดงความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนางานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปรึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 จำนวน 1 ฉบับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ผู้วิจัยได้ส่งหนังสือขอเก็บข้อมูล พร้อมส่งแบบสอบถามถึงผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 31 คน และครูที่ปรึกษาจำนวน 173 คน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งสิ้นจำนวน 204 คน โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และบางส่วนเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้บริการทางไปรษณีย์ 2) ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของแบบสอบถามที่ได้รับคืนจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 178 ฉบับ สามารถนำไปวิเคราะห์ข้อมูลและหาค่าทางสถิติได้ทั้งหมด 178 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 87.25 3) ผู้วิจัยจัดเรียงลำดับปัญหาด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน นำปัญหาในลำดับที่ 1 ถึง 3 ไปสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเพื่อหาแนวทางพัฒนา

การวิเคราะห์ข้อมูล ขั้นตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 จากการศึกษาปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 สรุป ผลการศึกษา ดังต่อไปนี้ 1) ปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 1 โดยภาพรวมของการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน การป้องกันแก้ไข้ปัญหา และการส่งต่อ ทั้ง 5 ด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีปัญหาสูงสุดคือ ด้านการคัดกรองนักเรียน 2) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งหมด โดยเรียงค่าคะแนนเฉลี่ยสูงอันดับแรก คือ การรายงานผลและการสรุปผลการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลของครูที่ปรึกษาต่อโรงเรียน 3) ด้านการคัดกรองนักเรียน โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งหมด โดยเรียงค่าคะแนนเฉลี่ยสูงอันดับแรก คือ ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมนักเรียนได้รับการยอมรับจากผู้เกี่ยวข้อง 4) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งหมด โดยเรียงค่าคะแนนเฉลี่ยสูงอันดับแรก คือ การให้การสนับสนุนงบประมาณจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนานักเรียนตามความเหมาะสม 5) ด้านการป้องกันและแก้ไข้ปัญหา โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งหมด โดยเรียงค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาคะแนนสูงอันดับแรก คือ การนิเทศ กำกับ ติดตามงานด้านการป้องกันและแก้ไข้ปัญหาอย่างต่อเนื่อง 6) ด้านการส่งต่อนักเรียน โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งหมด โดยเรียงค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาคะแนนเฉลี่ยสูงอันดับแรก คือ การนิเทศ กำกับ ติดตามงานด้านการส่งต่อนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางในการพัฒนางานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

1. แนวทางในการพัฒนาด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 1

1.1 แนวทางในการพัฒนาการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลที่มีปัญหาลำดับที่ 1 การรายงานผลและการสรุปผลการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลของครูที่ปรึกษาต่อโรงเรียนมีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ 1) การประชุมชี้แจงแต่งตั้งครูผู้รับผิดชอบการสรุปผลจากกระบวนการที่มีมาตรฐานสามารถตรวจสอบได้ และรายงานผลตลอดจนนิเทศกำกับติดตามปฏิบัติหน้าที่กำหนดอย่างต่อเนื่อง 2) การสร้างฐานข้อมูลที่มีมาตรฐานจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศด้วยระบบคอมพิวเตอร์ครูที่ปรึกษาเป็นผู้รายงานข้อมูลเชื่อมโยงถึงกันด้วยขั้นตอนที่รวดเร็ว

1.2 แนวทางในการพัฒนาการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลลำดับที่ 2 ผู้ปกครองให้ความร่วมมือในการดำเนินงานด้านรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลของครูที่ปรึกษามีแนวทางการพัฒนาดังนี้ 1) การแต่งตั้งคณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครองเพื่อมาเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินงาน 2) การแต่งตั้งบุคลากร ครูที่ปรึกษาปฏิบัติหน้าที่อย่างชัดเจน

1.3 แนวทางในการพัฒนาการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลที่มีปัญหาเป็นลำดับที่ 3 การประเมินคุณภาพการดำเนินงานของครูที่ปรึกษาด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลมีแนวทางการพัฒนาดังนี้ 1) การวางแผนการแต่งตั้งคณะกรรมการการประเมิน เป็นไตรมาสอย่างชัดเจน 2) การดำเนินวิธีการตามขั้นตอนที่ สพฐ. กำหนดครูที่ปรึกษาปฏิบัติงานชัดเจน และจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ

2. แนวทางในการพัฒนาด้านการคัดกรองนักเรียนของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 1

2.1 แนวทางในการพัฒนาด้านการคัดกรองนักเรียนที่มีปัญหาลำดับที่ 1 การผลการวิเคราะห์พฤติกรรมนักเรียนได้รับการยอมรับจากผู้เกี่ยวข้องมีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ SWOT Analysis 2) การสร้างนวัตกรรมเพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมนักเรียนและหาความเชื่อมั่นความเที่ยงตรงให้ครอบคลุมพฤติกรรมทุก ๆ ประเด็น

2.2 แนวทางในการพัฒนาด้านการคัดกรองนักเรียนที่มีปัญหาเป็นลำดับที่ 2 การยอมรับของผู้ปกครองเกี่ยวกับการคัดกรองนักเรียนเป็นกลุ่มต่าง ๆ มีแนวทางการพัฒนาดังนี้ 1) การประชุมผู้ปกครองและทำความเข้าใจอธิบายระบบงานด้านการคัดกรอง 2) การนำเครื่องมือที่ได้มาตรฐาน และสามารถตรวจสอบได้มาคัดกรองคัดกรองผู้เรียนให้ครบทุกด้าน

2.3 แนวทางในการพัฒนาด้านการคัดกรองที่มีปัญหาเป็นลำดับที่ 3 คือ การวิเคราะห์ปัญหาของนักเรียนเป็นรายบุคคลด้านความถนัด ความสามารถ ความต้องการและความจำเป็น มีแนวทางการพัฒนาดังนี้ 1) การวางแผนวิเคราะห์การดำเนินงานชี้แจงวัตถุประสงค์อธิบายแนวคิดองค์ประกอบและปัญหา 2) การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ครูที่ปรึกษาเข้าใจกระบวนการด้านการคัดกรอง

2.4 แนวทางในการพัฒนาด้านการคัดกรองที่มีปัญหาเป็นลำดับที่ 3 คือ การแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานด้านการคัดกรองนักเรียน มีแนวทางการพัฒนาดังนี้ 1) การศึกษาดูงาน และเข้ารับการอบรมด้านการคัดกรองหรือระบบด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนที่ได้รับรางวัล 2) การแต่งตั้งคณะทำงานผู้ที่มีประสบการณ์สูงและเกี่ยวข้องเป็นที่ยอมรับของหน่วยงานมาดำเนินงาน

2.5 แนวทางในการพัฒนาด้านการคัดกรองที่มีปัญหาเป็นลำดับที่ 3 คือการรักษาความลับผลการคัดกรองนักเรียนของครูมีแนวทางการพัฒนาดังนี้ 1) การประชุมชี้แจงคณะกรรมการทำงานเพื่อหาแนวทางในการพัฒนา โดยกำหนดเป็นข้อตกลง มาตรการ โครงสร้างและตัวชี้วัดด้านการรักษาความลับ 2) การสร้างความตระหนักให้กับครูในด้านการเก็บรักษาความลับเนื่องจากนักเรียนยังเป็นเยาวชนมีกฎหมาย พรบ. 2546คุ้มครอง

3. แนวทางในการพัฒนาด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 1

3.1 แนวทางในการพัฒนาด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนที่มีปัญหาลำดับที่ 1 การให้การสนับสนุนงบประมาณจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนานักเรียนตามความเหมาะสม มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ 1) การประชุมบุคลากรครูร่วมกันพิจารณางบประมาณในการจัดกิจกรรม 2) การร่วมมือกับคณะกรรมการเครือข่ายหน่วยงานภายนอกและภาครัฐเพื่อเข้ามาสนับสนุนกิจกรรม

3.2 แนวทางในการพัฒนาด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนที่มีปัญหาลำดับที่ 2 การดำเนินกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน มีแนวทางการพัฒนาดังนี้ 1) การวางแผนการดำเนินกิจกรรมด้วยกระบวนการ PDCA 2) การวางแผนสำรวจความต้องการ ศึกษาความต้องการของนักเรียนของนักเรียนตามบริบทของโรงเรียน และตามแนวทางของ สพฐ.

3.3 แนวทางในการพัฒนาด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนที่มีปัญหาลำดับที่ 3 การกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรม Home Room อย่างชัดเจน มีแนวทางการพัฒนาดังนี้ 1) การอบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ซึ่งแจ้ง อภิปราย ศึกษาหรือแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมโดยกำหนดส่งแผนปฏิบัติการ และปฏิทินปฏิบัติงานโรงเรียน 2) การศึกษาดูงานจากโรงเรียนที่เป็น Best Practice

3.4 แนวทางในการพัฒนาด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนที่มีปัญหาลำดับที่ 3 การสนับสนุนของผู้ปกครองในการส่งเสริมและพัฒนาเด็กมีแนวทางการพัฒนาดังนี้ 1) การสร้างบรรยากาศที่ดีมีการสื่อสารที่รวดเร็วและสานสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน 2) การสร้างเครือข่ายผู้ปกครองให้เข้มแข็งด้วยการเชิญชวนผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วม

4. แนวทางในการพัฒนาด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 1

4.1 แนวทางในการพัฒนาด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีปัญหาลำดับที่ 1 การนิเทศ กำกับ ติดตามงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่องมีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ 1) การวางแผน กำหนดการนิเทศอย่างเป็นเป็นขั้นตอน บันทึก ติดตามผลและนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้เป็นส่วนหนึ่งในการนิเทศ เช่น การส่งสร้างเครือข่าย Line หรือ Facebook 2) การจัดทำคู่มือการนิเทศร่วมกันกับผู้ที่มีประสบการณ์ประกอบไปด้วยตัวชี้วัด วัตถุประสงค์ ขอบข่ายการนิเทศ

4.2 แนวทางในการพัฒนาด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีปัญหาลำดับที่ 2 ครูที่ปรึกษามีวุฒิภาวะทางอารมณ์ในการแก้ไขปัญหาเด็กนักเรียน มีแนวทางการพัฒนาดังนี้ 1) การศึกษาดูงานของครูที่ปรึกษาที่โรงพยาบาลจิตเวช และเข้ารับการอบรมเพื่อนำความรู้มาปฏิบัติงาน 2) การจัดทำคู่มือแบบประเมินความฉลาดทางด้านอารมณ์ให้สำหรับครู

4.3 แนวทางในการพัฒนาด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีปัญหาลำดับที่ 3 การจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับลักษณะปัญหาของนักเรียนมีแนวทางการพัฒนาดังนี้ 1) การวางแผนวิเคราะห์ปัญหาและคัดเลือกกิจกรรมให้สอดคล้องกับข้อบ่งชี้ และประเมินกิจกรรม 2) การสร้างแบบสำรวจความต้องการในการจัดกิจกรรมสนับสนุนส่งเสริมตามความสนใจและความถนัดของผู้เรียนตามข้อบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์

4.4 แนวทางในการพัฒนาด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีปัญหาลำดับที่ 3 การให้ความร่วมมือของผู้ปกครองในการแก้ไขปัญหาของนักเรียนมีแนวทางการพัฒนาดังนี้ 1) การวางแผนการดำเนินงานประชุมผู้ปกครองโดยผู้เชี่ยวชาญอธิบายขั้นตอนระบบการดูแลช่วยเหลือ 2) การเชิญผู้ปกครองเข้าร่วมหาแนวทางจัดกิจกรรมสะท้อนถึงกระบวนการ ปัญหา แนวทางการพัฒนาวิธีการแก้ไขปัญหานักเรียน

5. แนวทางในการพัฒนาด้านการส่งต่อนักเรียนของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 1

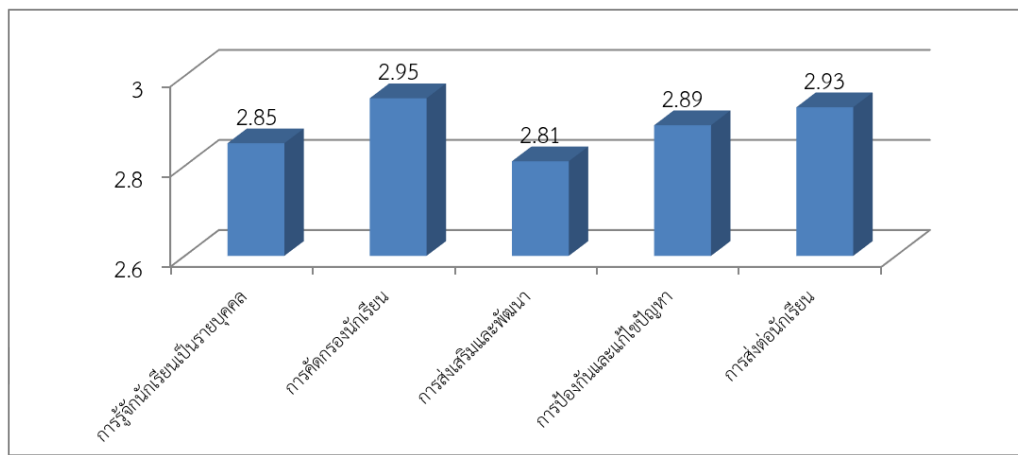
5.1 แนวทางในการพัฒนาด้านการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาลำดับที่ 1 การนิเทศ กำกับ ติดตามงานด้านการส่งต่อนักเรียนอย่างต่อเนื่อง มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ 1) การร่วมกันวางแผนงานด้านการนิเทศสร้างความเข้าใจ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกเดือนสรุปผลหาแนวทางการแก้ไข 2) การนิเทศแบบ Coaching นิเทศแบบ Mentoring ระบบพี่เลี้ยงแบบมีส่วนร่วม

5.2 แนวทางในการพัฒนาด้านการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาลำดับที่ 2 การสรุปและรายงานผลการส่งต่อนักเรียนต่อฝ่ายผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องมีแนวทางการพัฒนาดังนี้ 1) การประชุมวางแผนจัดทำคู่มือ ผู้เกี่ยวข้องศึกษาแนวทางเป้าหมายการรายงานผลการส่งต่อ 2) การนำกระบวนการ PLC ดึงครูที่ปรึกษาเข้าดำเนินการสรุปรายงานผลต่อผู้เกี่ยวข้อง

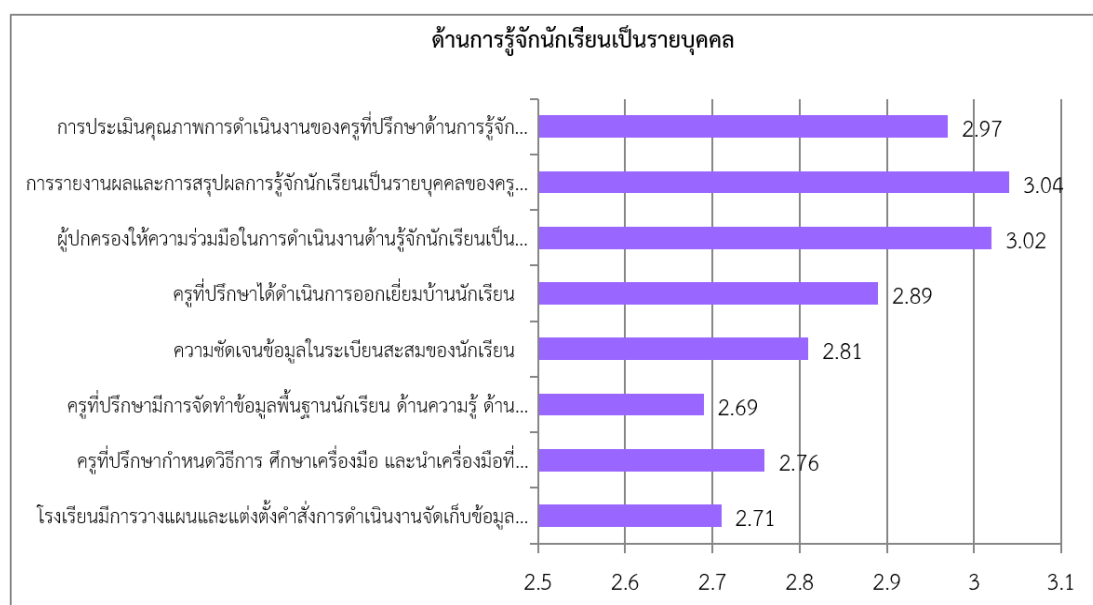
5.3 แนวทางในการพัฒนาด้านการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาลำดับที่ 3 การสรุปข้อมูลการส่งต่อและหาแนวทางในการพัฒนางานด้านการส่งต่อนักเรียนมีแนวทางการพัฒนาดังนี้ 1) การอบรมเชิงปฏิบัติการเพิ่มความรู้ด้านการส่งต่อให้มีประสิทธิภาพ 2) การทบทวนกระบวนการปฏิบัติงาน ข้อบกพร่องในการสรุปข้อมูลการส่งต่อและหาแนวทาง สรุปแผนงานเมื่อสิ้นปี

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า จากการศึกษาปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1) โดยภาพรวมปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้ง 5 ด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีปัญหาสูงสุดคือ ด้านการคัดกรองนักเรียน รองลงมาคือ ด้านการส่งต่อนักเรียน รองลงมาคือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียน รองลงมาคือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล รองลงมาตามลำดับ ส่วนปัญหาต่ำที่สุดคือ ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน

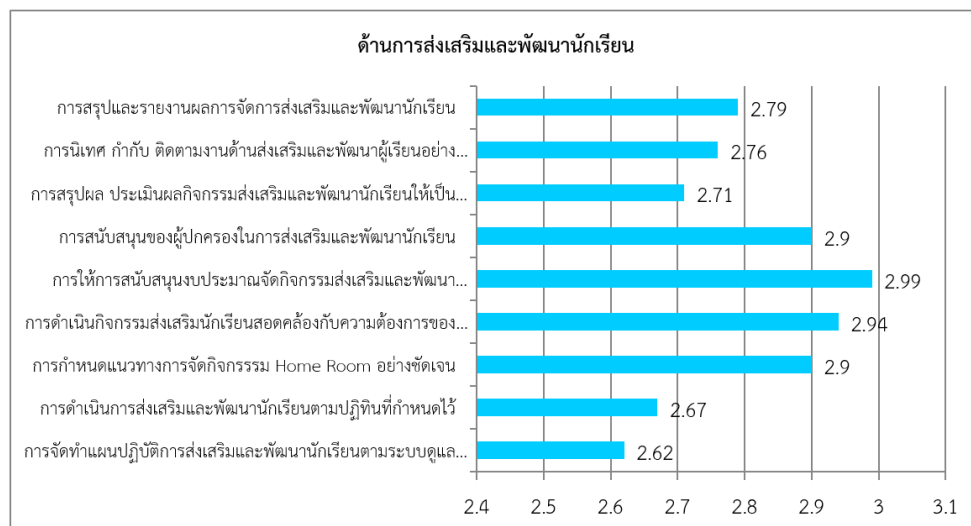

วารสารราชภัฏเพชรบูรณ์สาร ปีที่ 21 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2562

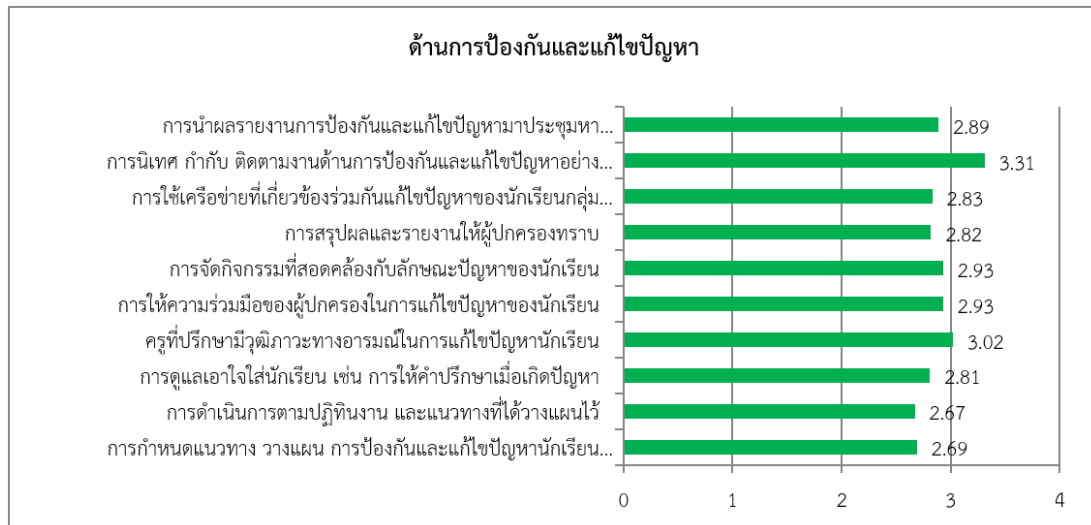
2) ผลการศึกษาปัญหาด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ปัญหาสูงสุดคือ การรายงานผลและการสรุปผลการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลของครูที่ปรึกษาต่อโรงเรียน

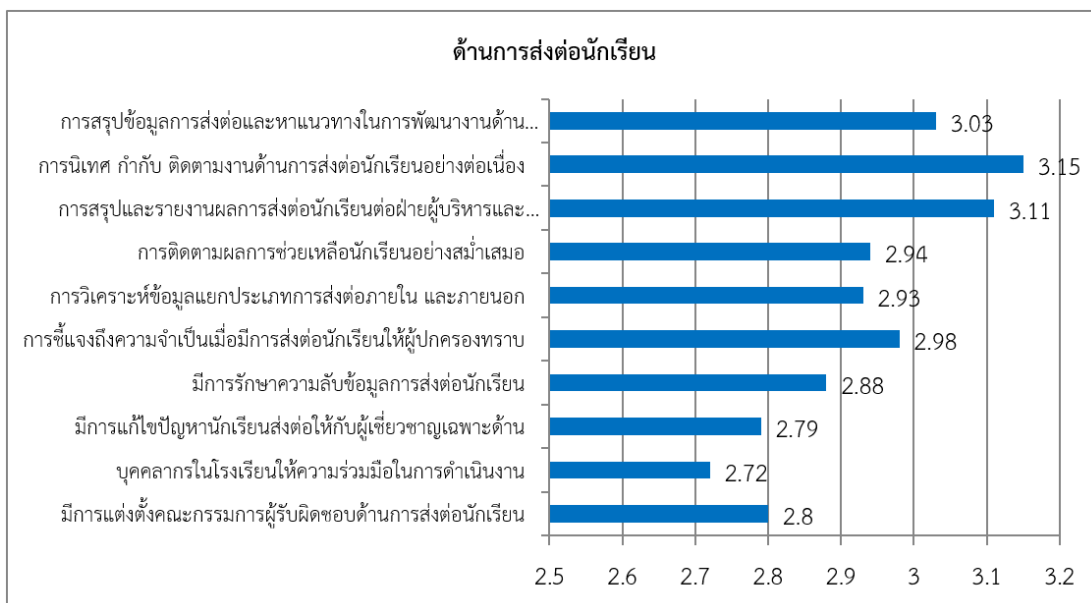
3) ผลการศึกษาปัญหาด้านการคัดกรองนักเรียน โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ปัญหาสูงสุดคือ ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมนักเรียนได้รับการยอมรับจากผู้เกี่ยวข้อง

4) ผลการศึกษาปัญหาด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ปัญหาสูงสุดคือ การให้การสนับสนุนงบประมาณจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนานักเรียนตามความเหมาะสม

5) ผลการศึกษาปัญหาด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ปัญหาสูงสุดคือ การนิเทศ กำกับ ติดตามงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาย่างต่อเนื่อง

6) ผลการศึกษาปัญหาการส่งต่อนักเรียน โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ปัญหาสูงสุดคือ การนิเทศ กำกับ ติดตามงานด้านการส่งต่อนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

ขั้นตอนที่ 2 แนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 1

1. แนวทางในการพัฒนาด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 1

1.1 แนวทางในการพัฒนาการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลที่มีปัญหาลำดับที่ 1 การรายงานผลและการสรุปผลการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลของครูที่ปรึกษาต่อโรงเรียนมีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ 1) การประชุมชี้แจง แต่งตั้งครูผู้รับผิดชอบการสรุปผลจากกระบวนการที่มีมาตรฐานสามารถตรวจสอบได้ และรายงานผลตลอดจน นิเทศ กำกับติดตามปฏิทินที่กำหนดอย่างต่อเนื่อง 2) การสร้างฐานข้อมูลที่มีมาตรฐานจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศ ด้วยระบบคอมพิวเตอร์ครูที่ปรึกษาเป็นผู้รายงาน ข้อมูล เชื่อมโยงถึงกันด้วยขั้นตอนที่รวดเร็ว

1.2 แนวทางในการพัฒนาการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลลำดับที่ 2 ผู้ปกครองให้ความร่วมมือในการดำเนินงานด้านรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลของครูที่ปรึกษามีแนวทางการพัฒนาดังนี้ 1) การแต่งตั้งคณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครองเพื่อมาเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินงาน 2) การแต่งตั้งบุคลากรครูที่ปรึกษาปฏิบัติหน้าที่อย่างชัดเจน

1.3 แนวทางในการพัฒนาการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลที่มีปัญหาเป็นลำดับที่ 3 การประเมินคุณภาพการดำเนินงานของครูที่ปรึกษาด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลมีแนวทางการพัฒนาดังนี้ 1) การวางแผนการแต่งตั้งคณะกรรมการการประเมิน เป็นไตรมาสอย่างชัดเจน 2) การดำเนินวิธีการตามขั้นตอนที่ สพฐ.กำหนด ครูที่ปรึกษาปฏิบัติงานชัดเจน และจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ

2. แนวทางในการพัฒนาด้านการคัดกรองนักเรียนของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 1

2.1 แนวทางในการพัฒนาด้านการคัดกรองนักเรียนที่มีปัญหาลำดับที่ 1 การผลการวิเคราะห์พฤติกรรมนักเรียนได้รับการยอมรับจากผู้เกี่ยวข้องมีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ SWOT Analysis 2) การสร้างนวัตกรรมเพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมนักเรียนและหาความเชื่อมั่นความเที่ยงตรงให้ครอบคลุมพฤติกรรมทุก ๆ ประเด็น

2.2 แนวทางในการพัฒนาด้านการคัดกรองนักเรียนที่มีปัญหาเป็นลำดับที่ 2 การยอมรับของผู้ปกครองเกี่ยวกับการคัดกรองนักเรียนเป็นกลุ่มต่าง ๆ มีแนวทางการพัฒนาดังนี้ 1) การประชุมผู้ปกครองและทำความเข้าใจอธิบายระบบงานด้านการคัดกรอง 2) การนำเครื่องมือที่ได้มาตรฐาน และสามารถตรวจสอบได้มาคัดกรองคัดกรองผู้เรียนให้ครบทุกด้าน

2.3 แนวทางในการพัฒนาด้านการคัดกรองที่มีปัญหาเป็นลำดับที่ 3 คือ การวิเคราะห์ปัญหาของนักเรียนเป็นรายบุคคลด้านความถนัด ความสามารถ ความต้องการและความจำเป็น มีแนวทางการพัฒนาดังนี้ 1) การวางแผนวิเคราะห์การดำเนินงานชี้แจงวัตถุประสงค์อธิบายแนวคิดองค์ประกอบและปัญหา 2) การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ครูที่ปรึกษาเข้าใจกระบวนการด้านการคัดกรอง

2.4 แนวทางในการพัฒนาด้านการคัดกรองที่มีปัญหาเป็นลำดับที่ 3 คือ การแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานด้านการคัดกรองนักเรียน มีแนวทางการพัฒนาดังนี้ 1) การศึกษาดูงาน และเข้ารับการอบรมด้านการคัดกรองหรือระบบด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนที่ได้รับรางวัล 2) การแต่งตั้งคณะทำงานผู้ที่มีประสบการณ์สูงและเกี่ยวข้องเป็นที่ยอมรับของหน่วยงานมาดำเนินงาน

2.5 แนวทางในการพัฒนาด้านการคัดกรองที่มีปัญหาเป็นลำดับที่ 3 คือการรักษาความลับผลการคัดกรองนักเรียนของครูมีแนวทางการพัฒนาดังนี้ 1) การประชุมชี้แจงคณะกรรมการทำงานเพื่อหาแนวทางในการพัฒนา โดยกำหนดเป็นข้อตกลง มาตรการ โครงสร้างและตัวชี้วัดด้านการรักษาความลับ 2) การสร้างความตระหนักให้กับครูในด้านการเก็บรักษาความลับเนื่องจากนักเรียนยังเป็นเยาวชนมีกฎหมาย พรบ. คุ้มครอง พ.ศ. 2546

3. แนวทางในการพัฒนาด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 1

3.1 แนวทางในการพัฒนาด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนที่มีปัญหาลำดับที่ 1 การให้การสนับสนุนงบประมาณจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนานักเรียนตามความเหมาะสม มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ 1) การประชุมบุคลากรครูร่วมกันพิจารณางบประมาณในการจัดกิจกรรม 2) การร่วมมือกับคณะกรรมการเครือข่ายหน่วยงานภายนอกและภาครัฐเพื่อเข้ามาสนับสนุนกิจกรรม

3.2 แนวทางในการพัฒนาด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนที่มีปัญหาลำดับที่ 2 การดำเนินกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน มีแนวทางการพัฒนาดังนี้ 1) การวางแผนการดำเนินกิจกรรมด้วยกระบวนการ PDCA 2) การวางแผนสำรวจความต้องการ ศึกษาความต้องการของนักเรียนของนักเรียนตามบริบทของโรงเรียน และตามแนวทางของ สพฐ.

3.3 แนวทางในการพัฒนาด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนที่มีปัญหาลำดับที่ 3 การกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรม Home Room อย่างชัดเจน มีแนวทางการพัฒนาดังนี้ 1) การอบรมเชิงปฏิบัติการ (workshop) ชี้แจง อภิปราย ปรัชญาหรือแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมโดยกำหนดส่งแผนปฏิบัติการ และปฏิทินปฏิบัติงานโรงเรียน 2) การศึกษาดูงานจากโรงเรียนที่เป็น Best Practice

3.4 แนวทางในการพัฒนาด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนที่มีปัญหาลำดับที่ 3 การสนับสนุนของผู้ปกครองในการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนมีแนวทางการพัฒนาดังนี้ 1) การสร้างบรรยากาศที่ดีมีการสื่อสารที่รวดเร็วและสานสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน 2) การสร้างเครือข่ายผู้ปกครองให้เข้มแข็งด้วยการเชิญชวนผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วม

4. แนวทางในการพัฒนาด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 1

4.1 แนวทางในการพัฒนาด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีปัญหาลำดับที่ 1 การนิเทศ กำกับ ติดตามงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่องมีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ 1) การวางแผน กำหนดการนิเทศอย่างเป็นขั้นเป็นตอน บันทึก ติดตามผลและนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้เป็นส่วนหนึ่งในการนิเทศ เช่น การส่งสร้างเครือข่าย Line หรือ Facebook 2) การจัดทำคู่มือการนิเทศร่วมกันกับผู้ที่มีประสบการณ์ประกอบไปด้วยตัวชี้วัด วัตถุประสงค์ ขอบข่ายการนิเทศ

4.2 แนวทางในการพัฒนาด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีปัญหาลำดับที่ 2 ครูที่ปรึกษามีวุฒิภาวะทางอารมณ์ในการแก้ไขปัญหาเด็กนักเรียน มีแนวทางการพัฒนาดังนี้ 1) การศึกษาดูงานของครูที่ปรึกษาที่โรงพยาบาลจิตเวช และเข้ารับการอบรมเพื่อนำความรู้มาปฏิบัติงาน 2) การจัดทำคู่มือแบบประเมินความฉลาดทางด้านอารมณ์ให้สำหรับครู

4.3 แนวทางในการพัฒนาด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีปัญหาลำดับที่ 3 การจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับลักษณะปัญหาของนักเรียนมีแนวทางการพัฒนาดังนี้ 1) การวางแผนวิเคราะห์ปัญหาและคัดเลือกกิจกรรมให้สอดคล้องกับข้อบ่งชี้ และประเมินกิจกรรม 2) การสร้างแบบสำรวจความต้องการในการจัดกิจกรรมสนับสนุนส่งเสริมตามความสนใจและความถนัดของผู้เรียนตามข้อบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์

4.4 แนวทางในการพัฒนาด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีปัญหาลำดับที่ 3 การให้ความร่วมมือของผู้ปกครองในการแก้ไขปัญหาของนักเรียนมีแนวทางการพัฒนาดังนี้ 1) การวางแผนการดำเนินงานประชุมผู้ปกครองโดยผู้เชี่ยวชาญอธิบายขั้นตอนระบบการดูแลช่วยเหลือ 2) การเชิญผู้ปกครองเข้าร่วมหาแนวทางจัดกิจกรรมสะท้อนถึงกระบวนการปัญหาแนวทางการพัฒนาวิธีการแก้ไขปัญหาเด็กนักเรียน

5. แนวทางในการพัฒนาด้านการส่งต่อนักเรียนของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 1

5.1 แนวทางในการพัฒนาด้านการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาลำดับที่ 1 การนิเทศ กำกับ ติดตามงานด้านการส่งต่อนักเรียนอย่างต่อเนื่อง มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ 1) การร่วมกันวางแผนงานด้านการนิเทศสร้างความเข้าใจผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกเดือน สรุปผลหาแนวทางการแก้ไข 2) การนิเทศแบบ Coaching นิเทศแบบ Mentoring ระบบพี่เลี้ยงแบบมีส่วนร่วม

5.2 แนวทางในการพัฒนาด้านการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาลำดับที่ 2 การสรุปและรายงานผลการส่งต่อนักเรียนต่อฝ่ายผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องมีแนวทางการพัฒนาดังนี้ 1) การประชุมวางแผนจัดทำคู่มือ ผู้เกี่ยวข้องศึกษาแนวทางเป้าหมายการรายงานผลการส่งต่อ 2) การนำกระบวนการ PLC ดึงครูที่ปรึกษา เข้าดำเนินการสรุปรายงานผลต่อผู้เกี่ยวข้อง

5.3 แนวทางในการพัฒนาด้านการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาลำดับที่ 3 การสรุปข้อมูลการส่งต่อและหาแนวทางในการพัฒนางานด้านการส่งต่อนักเรียนมีแนวทางการพัฒนาดังนี้ 1) การอบรมเชิงปฏิบัติการเพิ่มความรู้ด้านการส่งต่อให้มีประสิทธิภาพ 2) การทบทวนกระบวนการสรุปงาน ข้อบกพร่องในการสรุปข้อมูลการส่งต่อและหาแนวทาง สรุปแผนงานเมื่อสิ้นปี

สรุปและวิจารณ์ผล

จากผลการศึกษาปัญหาและแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 โดยรวม พบว่า มีปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีปัญหาสูงสุดคือ ด้านการคัดกรองนักเรียน รองลงมาคือ ด้านการส่งต่อนักเรียน รองลงมาคือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน รองลงมาคือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล รองลงมาตามลำดับ ส่วนปัญหาต่ำที่สุดคือ ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ทั้งนี้เนื่องจากนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่ได้ขับเคลื่อนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้การป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าว ในสังคม โดยให้ทุกโรงเรียนมีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความเข้มแข็ง มีการแก้ไขแต่ละปัญหาอย่างถูกต้อง สร้างนักเรียนให้เป็นคนดี มีความสุข อีกทั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ได้ส่งเสริมและผลักดันงานด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นรูปธรรมจึงส่งผลให้โรงเรียนมีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ กมลพรรณ จ้อยสูงเนิน (2553) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา ระดับช่วงชั้น 3-4 ตามทัศนะของครูที่ปรึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 1 พบว่า ผลการศึกษาปัญหาในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือในสถานศึกษา ระดับช่วงชั้น 3-4 ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายด้านเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงไปหาลำดับมีประเด็นสำคัญที่นำมาวิจารณ์ผลจำนวน 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล จากผลการศึกษาปัญหา พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากว่าบุคลากรในโรงเรียนได้ร่วมมือกันวางแผนปฏิบัติงาน มีกระบวนการทำงานที่ชัดเจน จึงทำให้เกิดปัญหาด้านนี้ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีปัญหาสูงสุด คือ การรายงานผลและการสรุปผลการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลของครูที่ปรึกษาต่อโรงเรียนสาเหตุโดยรวมอาจเกิดจากข้อมูลไม่เชื่อมต่อกัน ในกรณีที่นักเรียนย้ายเข้ามาใหม่ครูที่ปรึกษาต้องดำเนินการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล สอดคล้องกับ อัครา เอ็บสุขศิริ (2557) กล่าวว่า การรวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคลมีหลักในการดำเนินการคือ เป็นข้อมูลที่ถูกต้อง ชัดเจน เข้าใจง่าย มีความเป็นปัจจุบันตลอดเวลา มีการเก็บรวบรวมอย่างเป็นระบบ ระเบียบ เป็นกลุ่มเป็นประเภท

2. ด้านการคัดกรองนักเรียน จากผลการศึกษาปัญหา พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากว่าครูที่ปรึกษาได้ดำเนินการคัดกรองนักเรียนตามระบบ จึงทำให้เกิดปัญหาด้านนี้ปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีปัญหาสูงสุด คือ ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมนักเรียนได้รับการยอมรับจากผู้เกี่ยวข้องสาเหตุโดยรวมพบว่าผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้เรียนยังขาดความเชื่อมั่นในผลการคัดกรองเนื่องจากการกรอกข้อมูลในแบบคัดกรอง SDQ มีจำนวนข้อที่มากส่งผลให้นักเรียนไม่เห็นความสำคัญในการตอบแบบคัดกรองสอดคล้องกับ เพ็ญศรี นิตยา (2551) ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงาน ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4 ในด้านการคัดกรอง พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาแต่ละข้อพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางและเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยสูงสุดคือสถานศึกษาไม่ได้แจ้งผลการคัดกรองนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบ

3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน จากผลการศึกษาปัญหา พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากว่าทุกโรงเรียนได้ดำเนินการตามแผนด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนตามปกติอยู่แล้วจึงทำให้เกิดปัญหาด้านนี้ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีปัญหาสูงสุด คือ การให้การสนับสนุนงบประมาณจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนานักเรียนตามความเหมาะสมสาเหตุโดยรวมเกิดจากโรงเรียนขนาดเล็กจะได้รับงบประมาณในการพัฒนานักเรียนน้อย ด้วยเหตุนี้ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กจึงมีการระดมทรัพยากร ภูมิปัญญาของท้องถิ่น เครือข่ายองค์กรของรัฐ และเอกชน เข้ามาสนับสนุนการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อัญญา พันธ์นอก (2558)

ได้ศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 พบว่า ปัญหาด้านการส่งเสริม และพัฒนานักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 ข้อ อยู่ในระดับน้อย จำนวน 9 ข้อ ค่าเฉลี่ยสูงอันดับแรก คือ การสนับสนุนของผู้บริหารโรงเรียนในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนานักเรียน

4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญา จากผลการศึกษาปัญหา พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากว่าโรงเรียน ผู้บริหาร ครูที่เกี่ยวข้อง ได้ตระหนักถึงปัญหาที่จะตามจึงได้มีการวางแผนงานอย่างเป็นระบบทำให้เกิดปัญหาด้านนี้ปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีปัญหาสูงที่สุด คือ การนิเทศ กำกับ ติดตามงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญาอย่างต่อเนื่องสาเหตุโดยรวมคือภาระงานของผู้บริหารที่มีปริมาณมาก นิเทศกำกับงานไม่ต่อเนื่อง ลำช้า ถ้าหากผู้บริหารได้วางแผน กำกับ ติดตาม ประเมินผล แก้ไข ปัญาอย่างต่อเนื่องและดึงผู้เกี่ยวข้องมามีส่วนร่วม การดำเนินงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญาจะสำเร็จบรรลุเป้าหมายองค์กรสอดคล้องกับ รัตนาสายคณิต (2547) กล่าวว่า การบริหารคือ กระบวนการที่ผู้บริหารต้องดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้บุคคลอื่นๆ ทำกิจกรรมหรืองานต่าง ๆ ขององค์กรได้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

5. ด้านการส่งต่อนักเรียน จากผลการศึกษาปัญหา พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากว่าโรงเรียนมีกระบวนการด้านการส่งต่อที่เป็นระบบทั้งการส่งต่อภายใน มีมาตรฐานสามารถตรวจสอบได้และการส่งต่อภายนอกมีกระบวนการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน จึงทำให้เกิดปัญหาด้านนี้ปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีปัญหาสูงที่สุด คือ การนิเทศ กำกับ ติดตามงานด้านการส่งต่อนักเรียนอย่างต่อเนื่อง สาเหตุโดยรวมโรงเรียนขนาดเล็กมีภาระงานที่ต้องรับผิดชอบเท่ากับโรงเรียนขนาดอื่น ๆ ซึ่งครูที่ปฏิบัติงานอาจจะต้องทำงานหลายอย่างส่งผลไปยังการนิเทศ กำกับติดตาม อาจล่าช้าซึ่งถ้ามีการบริหารจัดการองค์กรที่เป็นระบบดำเนินงานรวดเร็วและอย่างต่อเนื่องก็จะบรรลุเป้าหมายขององค์กรสอดคล้องกับ สมยศ นาวิกาน (2546) กล่าวว่า กระบวนการบริหารคือ การวางแผน การจัดการองค์กร การสั่งการ และการนิเทศ ควบคุม กำกับ ติดตาม เกี่ยวพันกัน โดยมีจุดมุ่งหมายคือการบรรลุเป้าหมายขององค์กร

จากผลการศึกษาแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 1 มีประเด็นสำคัญที่จะอภิปราย ดังนี้

ด้านที่ 1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 1.1) ปัญหาด้านการรายงานผลและการสรุปผลการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลของครูที่ปรึกษาต่อโรงเรียนประกอบด้วยแนวทางการพัฒนา ได้แก่การประชุมชี้แจง แต่งตั้งครูผู้รับผิดชอบการสรุปผลจากกระบวนการที่มีมาตรฐานสามารถตรวจสอบได้ และรายงานผล ตลอดจน นิเทศ กำกับติดตามปฏิทินที่กำหนดอย่างต่อเนื่องและ การสร้างฐานข้อมูลที่มีมาตรฐานจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศ ด้วยระบบคอมพิวเตอร์ครูที่ปรึกษาเป็นผู้รายงานผล ข้อมูล เชื่อมโยงถึงกันด้วยขั้นตอนที่รวดเร็ว 1.2) ผู้ปกครองไม่ได้ให้ความร่วมมือในการดำเนินงานด้านรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลของครูที่ปรึกษาประกอบด้วยแนวทางการพัฒนา ได้แก่ การแต่งตั้งคณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครองเพื่อมาเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินงาน และการสานสัมพันธ์ผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรมสร้างมติเป็นที่ยอมรับในที่ประชุม ร่วมมือกันและให้ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน ชี้แจงแนวทางการจัดการเรียนการสอน 1.3) ปัญหาด้านการประเมินคุณภาพการดำเนินงานของครูที่ปรึกษาด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลประกอบด้วยแนวทางการพัฒนา ได้แก่ การดำเนินวิธีการตามขั้นตอนที่ สพฐ.กำหนด ครูที่ปรึกษาปฏิบัติงานชัดเจน และจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ

ด้านที่ 2 ด้านการคัดกรองนักเรียน 2.1) ปัญหาด้านผลการวิเคราะห์พฤติกรรมนักเรียนได้รับการยอมรับจากผู้เกี่ยวข้องประกอบด้วยแนวทางการพัฒนา ได้แก่ การสร้างความเข้าใจกับผู้ปกครองให้เกิดการยอมรับ และ การให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการคัดกรองชี้แจงผลการคัดกรองเพื่ออธิบายข้อดี ข้อเสีย 2.2) ปัญหาด้านการยอมรับของผู้ปกครองเกี่ยวกับการคัดกรองนักเรียนเป็นกลุ่มต่าง ๆ ประกอบด้วยแนวทางการพัฒนา ได้แก่ การประชุมผู้ปกครองและทำความเข้าใจอธิบายระบบงานด้านการคัดกรอง 2.3) ปัญหาด้านการวิเคราะห์ปัญหาของนักเรียนเป็นรายบุคคลด้านความถนัด ความสามารถ ความต้องการและความจำเป็นประกอบด้วยแนวทางการพัฒนา ได้แก่ การจัดทำคู่มือวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล และจัดกลุ่ม ตามองค์ประกอบ 2.4) ปัญหาการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานด้าน

การคัดกรองนักเรียนประกอบด้วยแนวทางการพัฒนา การคัดเลือกบุคคลภายนอกที่เข้าใจพฤติกรรมเด็กเข้ามาเป็นพี่
 ปรึกษาด้านการคัดกรอง เช่น นักจิตวิทยา หมอ สาธารณะสุข นักสังคมสงเคราะห์ 2.5) ปัญหาด้านการรักษาความลับ
 ผลการคัดกรองนักเรียนของครูประกอบด้วยแนวทางการพัฒนา ได้แก่ การสร้างความตระหนักให้กับครูในด้านการเก็บ
 รักษาความลับเนื่องจากนักเรียนยังเป็นเยาวชนมีกฎหมาย พรบ.คุ้มครอง พ.ศ. 2546

ด้านที่ 3 ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 3.1) ปัญหาด้านการให้การสนับสนุนงบประมาณจัดกิจกรรม
 ส่งเสริมและพัฒนานักเรียนตามความเหมาะสมประกอบด้วยแนวทางการพัฒนา ได้แก่ การร่วมมือกับคณะกรรมการ
 เครือข่ายหน่วยงานภายนอกและภาครัฐเพื่อเข้ามาสนับสนุนกิจกรรม 3.2) ปัญหาการดำเนินกิจกรรมส่งเสริม
 นักเรียนสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนประกอบด้วยแนวทางการพัฒนา ได้แก่ การวางแผนสำรวจความ
 ต้องการ ศึกษาความต้องการของนักเรียนของนักเรียนตามบริบทของโรงเรียน และตามแนวทางของ สพฐ.
 3.3) ปัญหาการกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรม Home Room อย่างชัดเจนประกอบด้วยแนวทางการพัฒนา
 ได้แก่ การอบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ชี้แจง อภิปราย ปรึกษาหารือแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับ
 แนวทางการจัดกิจกรรมโดยกำหนดส่งแผนปฏิบัติการ และปฏิทินปฏิบัติงานโรงเรียน 3.4) ปัญหาการสนับสนุน
 ของผู้ปกครองในการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนประกอบด้วยแนวทางการพัฒนา ได้แก่ การสร้างเครือข่าย
 ผู้ปกครองให้เข้มแข็งด้วยการเชิญชวนผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วม

ด้านที่ 4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน 4.1) ปัญหาการนิเทศ กำกับ ติดตามงานด้านการ
 ป้องกันและแก้ไขปัญหาย่างต่อเนื่องประกอบด้วยแนวทางการพัฒนา ได้แก่ การวางแผน กำหนดการนิเทศอย่าง
 เป็นเป็นขั้นตอน บันทึก ติดตามผลและนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้เป็นส่วนหนึ่งในการนิเทศ เช่น การส่ง สร้างเครือข่าย
 Line หรือ Facebook และการจัดทำคู่มือการนิเทศร่วมกันกับผู้ที่มีประสบการณ์ประกอบไปด้วยตัวชี้วัด
 วัตถุประสงค์ ขอบข่ายการนิเทศ 4.2) ปัญหาด้านครูที่ปรึกษาที่มีภาวะทางอารมณ์ในการแก้ไขปัญหานักเรียน
 ประกอบด้วยแนวทางการพัฒนา ได้แก่ การศึกษาดูงานของครูที่ปรึกษาที่โรงพยาบาลจิตเวช และเข้ารับการอบรม
 เพื่อนำความรู้มาปฏิบัติงาน 4.3) ปัญหาการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับลักษณะปัญหาของนักเรียนประกอบด้วย
 แนวทางการพัฒนา ได้แก่ การสร้างแบบสำรวจความต้องการในการจัดกิจกรรมสนับสนุนส่งเสริมตามความสนใจ
 และความถนัดของผู้เรียนตามขอบข่ายคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับปัญหาพร้อม
 กับบันทึกผล การพัฒนา และประเมินผล 4.4) ปัญหาการให้ความร่วมมือของผู้ปกครองในการแก้ไขปัญหานักเรียน
 ประกอบด้วยแนวทางการพัฒนา ได้แก่ การเชิญผู้ปกครองเข้าร่วมหาแนวทางจัดกิจกรรม สะท้อนถึง
 กระบวนการ ปัญหา แนวทางการพัฒนาวิธีการแก้ไขปัญหานักเรียน และการสร้างเครือข่ายคณะกรรมการ
 กับโรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดกิจกรรมสานสัมพันธ์ และรายงานผลผู้ปกครองได้รับทราบทุกเดือน

ด้านที่ 5 ด้านการส่งต่อนักเรียน 5.1) ปัญหาการนิเทศ กำกับ ติดตามงานด้านการส่งต่อนักเรียนอย่าง
 ต่อเนื่องประกอบด้วยแนวทางการพัฒนา ได้แก่ การร่วมกันวางแผนงานด้านการนิเทศสร้างความเข้าใจ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
 ทุกเดือน สรุปผลหาแนวทางการแก้ไข และการนิเทศแบบ Coaching นิเทศแบบ Mentoring ระบบพี่เลี้ยงแบบ
 มีส่วน 5.2) ปัญหาการสรุปและรายงานผลการส่งต่อนักเรียนต่อฝ่ายผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องประกอบด้วย
 แนวทางการพัฒนา ได้แก่ การประชุมวางแผนจัดทำคู่มือ ผู้เกี่ยวข้องศึกษาแนวทางเป้าหมายการรายงานผลการส่งต่อ
 และการนำกระบวนการ PLC ดึงครูที่ปรึกษา เข้าดำเนินการสรุปรายงานผลต่อผู้เกี่ยวข้อง 5.3) ปัญหาการสรุป
 ข้อมูลการส่งต่อและหาแนวทางในการพัฒนางานด้านการส่งต่อนักเรียนประกอบด้วยแนวทางการพัฒนา ได้แก่
 การหาแหล่งสรุปจัดเก็บข้อมูล เช่น บน on cloud บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตซึ่งเพิ่มการส่งต่อ บันทึกการรับ-ส่ง
 ข้อมูลและจัดทำแฟ้มเป็นรายบุคคล

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณ ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน และคณะศึกษาศาสตร์
 มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ ที่มีส่วนช่วยให้การวิจัยครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดี จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- กมลพรรณ จ้อยสูงเนิน. (2553). สภาพและปัญหาในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา ระดับช่วงชั้น 3-4 ตามทัศนะของครูที่ปรึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กำแพงเพชร เขต 1. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร พิษณุโลก.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). นโยบายและแผนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา กรมศาสนา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- จันทราณี สงวนนาม. (2553). ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี: บั๊กพอทย์ วิชาการ.
- ตุลา มหาพสุธานนท์. (2547). หลักการจัดการหลักการบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ
- นรินทร์ จุลทรัพย์. (2558). การแนะแนวเพื่อพัฒนาผู้เรียน. สงขลา: บริษัท นำศิลป์โฆษณา จำกัด. สำนักพิมพ์ พ.ศ. พัฒนา จำกัด. บริษัท พรักหวานกราฟฟิค จำกัด.
- ประเวศน์ มหารัตน์สกุล. (2549). ทางเลือกการบริหารทางอยู่รอดขององค์กร. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เม็ดทรายพรินต์.
- ปิยะนุช นารอง. (2554). การศึกษาปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์อำนวยการเครือข่ายภูพานทองสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สกลนคร เขต 1. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ กรุงเทพมหานคร.
- เพ็ญศรี นิตยา. (2551). สภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จังหวัดเลย.
- รัตนา สายคณิต. (2547). การบริหารโครงการ : แนวทางสู่ความสำเร็จ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รุ่ง แก้วแดง. (2546). โรงเรียนนิติบุคคล. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: บริษัท สำนักพิมพ์พัฒนาพานิช จำกัด.
- ลัดดาวัลย์ เพชรจันทร์. (2559). ปัญหาและแนวทางพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูโรงเรียนบ้านปลวกแดงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา จันทบุรี.
- วิจิต รุ่งศรีทอง. (2545). การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารและการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต, สถาบันราชภัฏนครราชสีมา นครราชสีมา.
- วิทยา ด้านธำรงกุล. (2546). การบริหาร. กรุงเทพฯ : บริษัท เอ็ดดูเคชั่น จำกัด.
- สมยศ นาวิการ. (2546). การบริหารและพฤติกรรมองค์กร. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บรรณกิจ 1991 จำกัด.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2560. พิษณุโลก : กลุ่มนโยบายและแผนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากระทรวงธิการ. (2551). บันทึกประสบการณ์การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนกรณีโรงเรียนสตรีศรีสุริโยทัย. กรุงเทพฯ: บริษัท พรักหวานกราฟฟิค จำกัด.

- สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554). *มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ. (2547). *แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- อัครา เอิบสุขสิริ. (2557). *จิตวิทยาสำหรับครู*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัมภำยุท โพธิ์นอก. (2558). *สภาพ ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20*. วิทยานิพนธ์การศึกษา คุุชฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาสารคาม.
- Lydotta M. Taylor and Jill M. Fratto. (2012). *Transforming Learning through 21st CenturySkills*. New Jersey : Pearson Education.

